

Fredags-
kronikkenAlexander
CappelenBård
HarstadOla
KvaløyKatrine
LøkenSimen
MarkussenMari
RegeKaren Helene
Ulltveit-Moe

Våre selskapers samfunnsansvar

Regjeringen jobber nå med en ny eierskapsmelding for statlige selskaper. Det trengs, for den forrige holdt ikke mål faglig.

Hver enkelt av oss er gjennom staten medeier i 74 til dels store selskaper.

Privateide bedrifter og selskaper gir høyere profitt og mer innovasjon enn statlige selskaper. Man kan derfor spørre seg hvorfor staten i det hele tatt skal eie selskaper.

En motivasjon for statlig eierskap er at private eiere kanskje ikke vil ta tilstrekkelig hensyn til eksterne effekter som påvirker folk flest. Her kan en tenke på klima- og miljøkonsekvenser eller tilgang til offentlige goder som elforsyning, sikkerhet og natur.

En annen motivasjon er at private incentiver til profitt og kostnadsreduksjon kan gå på bekostning av kvalitet og andre aspekter som det er vrient å beskrive i avtaler mellom staten og private. Disse aspektene blir tillagt mer vekt med offentlig eierskap siden incentivene til å fokusere på profitt da kan være svakere.

En skulle derfor tro at disse aspektene var sentrale i statens såkalte eierskapsmelding, som diskuterer overordnede retningslinjer for statlige selskaper, men slik er det ikke. Eierskapsmeldingen peker på de nevnte markedssviktene når det forklares hvorfor staten skal eie, men disse gjenspeiles ikke når det beskrives hvordan selskapene skal drives. Tvert imot legger eierskapsmeldingen vekt på forretningsmessig lønnsomhet og «en klar rolledeling mellom eieren og selskapsledelsen».

Selskapenes samfunnsansvar er rett nok diskutert, men det presiseres at samfunnsansvaret «gjelder for alle selskaper, uavhengig av eierskap.» Motivasjonen for å ta ansvar er blant annet «at dette kan bli et konkurransefortrinn» i fremtiden. Det legges liten vekt på offentlige selskapers særskilte samfunnsansvar.

Det holder ikke mål. Det er nemlig flere grunner til at samfunnsansvaret er større for statlige selskaper enn private og at dette ansvaret må defineres tydeligere:

- Siden statlige selskaper ofte etableres for aktiviteter der markedene svikter - som der det er eksterne effekter, markeds-

Som store investorer kan Equinor og Hydro ha innflytelse på Brasils politikk når det gjelder miljø, regnskog, og urbefolkning. Her er medlemmer av Waiapi-stammen i Manilha i Waiapi-reservatet i Brasil. Foto: Apu Gomes/AFP/NTB Scanpix

Fredags- kronikken Bård Harstad

makt eller for sterke private incentiver - er påvirkningen på samfunnet spesielt stor.

- Rett nok kan noen markeds-svikter reguleres med subsidier og avgifter. Statlige selskaper påvirkes imidlertid mindre av slike reguleringer, nettopp fordi de har svakere incentiver til å maksimere profitt og redusere kostnader. Dermed er det nødvendig med ytterligere instruksjoner for statlige selskaper.

- En bedrift og et selskap skal ivareta eiernes interesser. Når eierne er en hel befolkning så, er interessene langt bredere enn å maksimere profitt. For eksempel har ikke en énmannsbedrift interessere av å ta hensyn til miljøkonsekvensene for resten av befolkningen, men selskaper som eies av denne befolkningen burde ha interesse av å ta et slikt hensyn.

Av disse grunner burde retningslinjene reflektere og presisere et tydelig og ambisiøst samfunnsansvar.

Statskog er ett eksempel på et statseid selskap. Som eid av det norske folk burde det ta hensyn til befolkningens interesse for å verne gjenværende villmark. Skal dét bli gjort må kravet om ytterligere skogvern tydeligere inn i mandatet. Et slikt statlig selskap motiveres jo ikke av kompensasjonsordningen «frivillig vern», slik denne ordningen i beste fall kan motivere private skogeiere til å verne skog.

Og så lenge folks interesse for å bevare villmark er tiltagende er det heller ikke ansvarlig å selge Statskogs skoger - slik den forrige eierskapsmeldingen la

opp til - spesielt ikke uten at bevilgningene til «frivillig vern»-ordningen økes betydelig.

Equinor og Hydro er andre eksempler. For disse eier staten henholdsvis 67 og 34 prosent av selskapene. Formålet med eierskapet er visstnok å sikre nasjonal forankring av hovedkontor, men for å ivareta eiernes interesser må samfunnsansvaret tydeliggjøres. Dette er spesielt viktig når selskapene opererer i områder med mangelfull regulering av markedene.

Både Equinor og Hydro investerer for tiden enorme beløp i Brasil. Som store investorer har ikke bare selskapene betydelig samfunnsansvar; de kan muligens også ha innflytelse på landets politikk når det gjelder miljø, regnskog, og urbefolkning. (I min forrige kronikk forklarte jeg at den markedsliberalistiske regjeringen i landet vil lytte til utenlandske investorer.) Eierne av Equinor og Hydro har interesse av at selskapene utøver en slik innflytelse. Denne interessen har vi bevist etter å ha brukt mye penger på å forsøke å bevare Amazonas regnskog.

Men skal selskapene ta

Når eierne er en hel befolkning, så er interessene langt bredere enn å maksimere profitt

hensyn til eiernes interesser må samfunnsansvaret spesifiseres og tydeliggjøres. På dette området må den nye eierskapsmeldingen forbedres drastisk i forhold til den gamle.

Bård Harstad, professor ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo. @bardharstad

Mer debatt s. 24-25 →

Familiene velger ikke fritt. De «dultes» av forventninger fra arbeidsgivere og storsamfunn til å la mor ta omsorgsansvaret

Jenny Sandvig, advokat, og **Øyvind Skorge**, seniorforsker ved Institutt for samfunnsforskning

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen **Telefon:** 22 00 10 59 **Sentralbord:** 22 00 10 00 **Epost:** debatt@dn.no

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom **Underinnlegg/replikk:** Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) **Legg ved portrettfoto.**

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.